Місячний Економічний Моніторинг України

№7 (165), липень 2014 року

Резюме

Тема місяця: Угода про асоціацію

Політика: 27 червня лідери України, Європейського союзу (ЄС) та 28 країн-членів ЄС підписали основну частину довгоочікуваної Угоди про асоціацію (УА) між Україною та ЄС.

Реальний сектор: Темпи зниження обсягів промислового виробництва у травні сповільнились до 2,1% дпр передусім через ефект статистичної бази.

Енергетичний сектор: З 1 липня уряд підвищив тарифи на опалення та водопостачання до економічно обґрунтованого рівня і одночасно скасував компенсації з державного бюджету комунальним підприємствам.

Сільське господарство: Росія призупинила імпорт декількох українських продуктів харчування.

Зовнішній сектор: Дефіцит торгівлі товарами був низьким на рівні 0,2 млрд дол. США, тоді як експорт послуг впав до рівня ненабагато вищого, ніж у 2009 році, що сформувало дуже низький профіцит торгівлі послугами.

Фіскальна політика: За оперативними даними Державного казначейства доходи Державного бюджету в червні скоротились на 7,9% дпр.

Соціальна політика: Зростання наявного доходу в першому кварталі 2014 року сповільнилось до 3,6% дпр в номінальному виразі та 1,9% дпр в реальному виразі.

Ринок праці: В травні середня заробітна плата в Україні (не враховуючи Крим) зросла на 5,0% дпр в номінальному виразі, але зменшилася на 5,4% дпр в реальному виразі.

Монетарна політика: монетарні умови були відносно сприятливими для здорових банків, але міжбанківський ринок надалі був фрагментованим.

Обмінний курс: В червні міжбанківський обмінний курс гривні стабілізувався на рівні 11,6-11,9 грн за дол. США без прямого втручання НБУ.

Державний борг: Нові внутрішні та зовнішні запозичення дозволили уряду обслуговувати борг вчасно.

Тема місяця: Угода про асоціацію

Економічна складова Угоди про асоціацію: Стимул для реформ

Вероніка Мовчан

У червні 2014 року Петро Порошенко, новообраний Президент України, підписав повний текст Угоди про асоціацію з ЄС. Це найбільша та найамбітніша міжнародна угода з тих, які коли-небудь було підписано Україною. Її успішне впровадження прискорить давно необхідні реформи та стимулюватиме економічне зростання країни.

Розклад законодавчої апроксимації в рамках Угоди про асоціацію

Джерело: http://http://www.ier.com.ua/ua/Ukraine_EU_project/materials/

Наріжним каменем економічної частини Угоди є широкомасштабне регуляторне зближення з ЄС. Норми понад 300 директив та постанов ЄС мають бути вбудовані в українське законодавство протягом наступного десятиріччя.[1] За оцінками експертів, це складає близько 80-90% усього законодавства ЄС у сфері торгівлі.[2] Основний обсяг роботи по гармонізації законодавства, як заплановано, потрібно завершити до кінця п'ятого року дії Угоди. Гармонізація з європейським законодавством стосуватиметься широкого спектру питань, як-то захист навколишнього середовища, технічне регулювання, безпека харчових продуктів, захист прав інтелектуальної власності, фінансові послуги, соціальна політика, захист прав споживачів тощо.

Це, безперечно, серйозне завдання, особливо у сферах безпеки харчових продуктів та охорони навколишнього середовища. Водночас виклик не треба переоцінювати. Україна поступово наближувала торговельне законодавство до норм і практик ЄС протягом останнього десятиріччя, і процес прискорився після набуття країною членства у СОТ у 2008 році. Наприклад, Міністерство аграрної політики повідомило, що на листопад 2013 року Україна вже врахувала у законодавстві понад дві третини стандартів ЄС у сфері сільського господарства і 40% стандартів для харчової промисловості.[3]

Гармонізація з торговельним законодавством ЄС, як очікується, покращить умови доступу на європейський ринок на додаток до виграшів, пов'язаних зі скасуванням тарифного захисту. За оцінками ІЕД, зниження адміністративних бар'єрів на кордоні між Україною та ЄС на помірні 2,5% може призвести до зростання добробуту завдяки створенню поглибленої та всеохоплюючої ЗВТ на додаткові 8% у довгостроковій перспективі.[4]

Гармонізація регламентів і стандартів із законодавством ЄС також покращить доступ українських товарів на ринки третіх країн, які визнають європейські стандарти. ЄС вже підписав торговельні угоди з близько 50 країнами, не враховуючи червневих угод з Україною, Грузією та Молдовою.[5] Тривають переговори щодо інших угод. Зокрема, триває активна фаза переговорів між ЄС та США щодо Трансатлантичного партнерства у сфері торгівлі та інвестицій (ТПТІ). Метою ТПТІ є скасування тарифних обмежень та значне зниження нетарифних обмежень торгівлі.

Очікувані регуляторні зміни у сфері державних закупівель та державної допомоги покликані поліпшити ефективність управління державними фінансами, що матиме позитивні наслідки для всіх економічних агентів. Широкомасштабне регуляторне наближення та створення «регуляторного якоря» до законодавства ЄС також покликано покращити інвестиційний клімат в країні, що сприятиме зростанню інвестицій та економічному розвиткові.

Для населення найважливішим є регуляторне наближення у

Законодавча апроксимація в рамках Угоди про асоціацію у розрізі тем

Джерело: http://http://www.ier.com.ua/ua/Ukraine_EU_project/materials/

[1] ІЕД (2014) Економічна складова Угоди про асоціацію між Україною ат ЄС: вплив на населення, бізнес та державне управління. Доступно на: http://www.ier.com.ua/ua/Ukraine_EU_project/materials/

[2] Волчук К. (2014) Україна та ЄС: перетворення Угоди про асоціацію на історію успіху. Аналітична записка, Центр європейської політики, 23 квітня 2014р.

[3] Доступно на: http://minagro.gov.ua/node/10322

[4] ІЕД (2011) Вибір торговельної політики для України: Плюси та мінуси різних опцій регіональної інтеграції. Доступно на http://www.ier.com.ua/files/Projects/2011/2011_09/Regional_integration_2011_ukr.pdf

[5] ЄК (2013) Двосторонні торговельні та інвестиційні угоди ЄС – де ми зараз? Замітка. Доступно на http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150129.pdf

питаннях безпеки харчових продуктів, соціальній політиці, захисту прав споживачів, громадському здоров'ї та захисті навколишнього середовища. Відповідні зміни, як очікується, призведуть до вищої якості товарів та послуг, які пропонуються на внутрішньому ринку, а також забезпечать кращий соціальний захист та підвищать безпеку праці.

Існує кілька викликів, з якими Україна стикнеться на шляху виконання зобов'язань у сфері гармонізації законодавства. По-перше, ці зміни необхідно фінансувати. В цьому питання Україна, як очікується, покладатиметься не лише на внутрішні ресурси, але й на міжнародну підтримку, передусім, на технічну та бюджетну допомогу ЄС. По-друге, це досить типові для України політичні ризики поступовості та популізму, а також корупції. Отже, послідовні та всеохоплюючі реформаторські зусилля необхідні для того, щоб реалізувати закладені в Угоду виграші.

Місячний Економічний Моніторинг України

Політика: Угоду про асоціацію між Україною та ЄС підписано

ЄС. 27 червня лідери України, Європейського союзу (ЄС) та 28 країн-членів ЄС підписали основну частину довгоочікуваної Угоди про асоціацію (УА) між Україною та ЄС, а саме чотири розділи Угоди, які не було підписано в березні. Ці розділи охоплюють питання економічного співробітництва, в тому числі створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, співробітництво у сфері юстиції та безпеки, а також секторальне співробітництво. Угода набуде чинності після ратифікації всіма сторонами, в тому числі всіма 28 країнами-членами ЄС, що може зайняти тривалий час. Але частина угоди, виконання якої належить до компетенції ЄС (у тому числі створення зони вільної торгівлі), як очікується, буде попередньо застосовуватися з листопада.

Підписання Угоди свідчить про те, що Україна відкинула багаторічну політику балансування між ЄС та Росією та твердо стала на шлях європейської інтеграції. Президент України Петро Порошенко заявив, що кінцевою метою України є отримання членства в ЄС. Водночас підписання угоди може спричинити нову торговельну війну з Росією, яка наполегливо намагається залучити Україну до своєї сфери впливу.

Атаки терористів. У червні українському уряду не вдалося досягти великого прогресу в придушенні терористичних атак, які розпочалися у квітні на Сході України. Урядові війська здійснили кілька наступальних операцій та очистили від повстанців низку міст та сіл, в тому числі місто Маріуполь, великий промисловий центр з населенням близько 460 тис. осіб. Проте терористи продовжували контролювати близько третини території Донецької та Луганської областей. Представники українського уряду та Росії спільно провели переговори з представниками терористів, але це не дало жодного очевидного результату.

Події підтвердили, що військовий конфлікт у Донбасі може бути тривалим. Слабкий прогрес у придушенні терористичного руху частково пов'язаний з тим, що Росія, яка намагалася використати конфлікт як інструмент тиску на уряд України, надавала значну підтримку терористам, в тому числі неофіційно постачала їм важке озброєння. Але ця підтримка була обмеженою, оскільки Росія прагнула уникнути секторальних санкцій з боку західних країн.

Реальний сектор: Сповільнення падіння промисловості

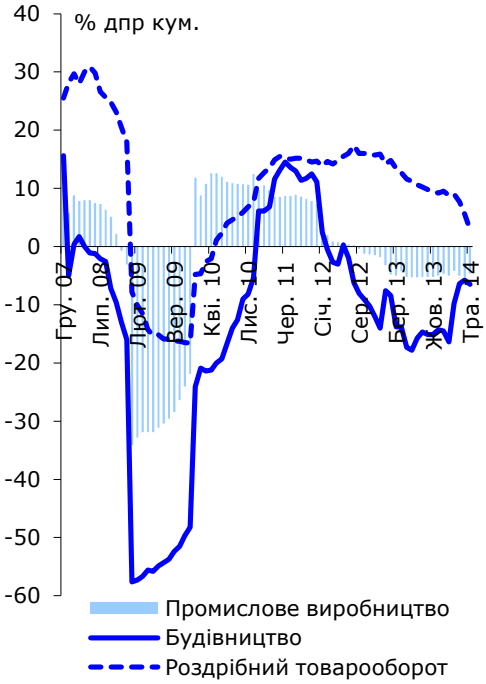
Починаючи з квітня, Держкомстат оприлюднює дані без урахування тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим та Севастополя. Статистичну базу також було переглянуто, з тим щоб зробити можливим порівняння з попередніми періодами.

Секторальні тенденції. Темпи зниження обсягів промислового виробництва у травні сповільнились до 2,1% дпр передусім через ефект статистичної бази. Обсяг випуску добувної промисловості скоротився на 3,3% дпр, що може бути пояснено напруженою ситуацією у Донецькій і Луганській областях. Обсяги випуску у переробній промисловості скоротились на 3,3% дпр через низький рівень внутрішнього і зовнішнього попиту. Падіння темпів виробництва в металургії сповільнилось до 2,0% дпр з 12,8% дпр у попередньому місяці через ефект статистичної бази. Машинобудування скоротилось на 15,3% дпр. Виробництво локомотивів і залізничних вагонів знизилось більш ніж вдвічі з причини низького попиту з боку Росії. Зокрема, Росія відкрила власні відповідні промислові потужності, які можуть покрити залишкові потреби у локомотивах і залізничних вагонах після проведеної масштабної модернізації на залізниці.

Обсяг хімічного виробництва стрімко знизився на 20,8% дпр, оскільки рівень внутрішнього і зовнішнього попиту залишається

Населення: 45,5 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 24%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 8%
Інвестиції/ВВП: 21%
Експорт: Росія 25%, ЄС 28%
Імпорт: Росія 22%, ЄС 35%

Тенденції реального сектору

Примітка: в квітні 2014 р. дані не включають Крим
Джерело: Держстат

Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

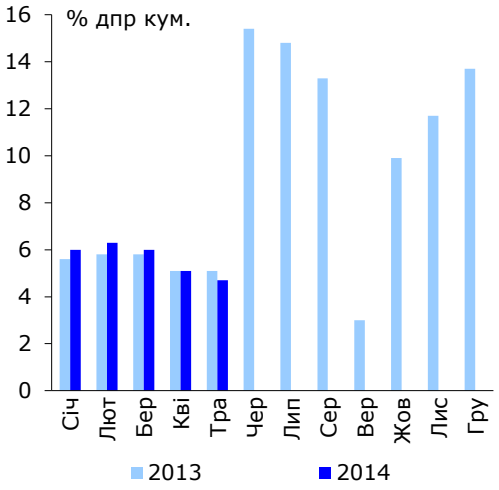
низьким. Також скорочення зумовлено зупинкою роботи двох великих хімічних заводів Донецької області у квітні 2014 року ("Стирол" у Горлівці і "Азот" в Сєвєродонецьку).

Продовжується стрімке падіння обсягів будівництва (на 18,7% дпр у травні). Це може бути пояснено обмеженим державним і приватним фінансуванням, а також високим рівнем економічної та політичної невизначеності.

Сільськогосподарське виробництво в травні зросло на 3,8% через подальше зростання тваринництва. Хоча поголів'я великої рогатої худоби дещо скоротилось, кількість овець і кіз зросла.

У січні-травні зростання обсягу роздрібного товарообороту сповільнилось до 2,9% дпр. Це зумовлено скороченням обсягів реального споживання у квітні і травні. Обсяг роздрібних продажів підприємств у травні скоротився на 7,7% дпр.

Сільськогосподарське виробництво

Джерело: Держстат

Енергетика: Чергова газова війна з Росією

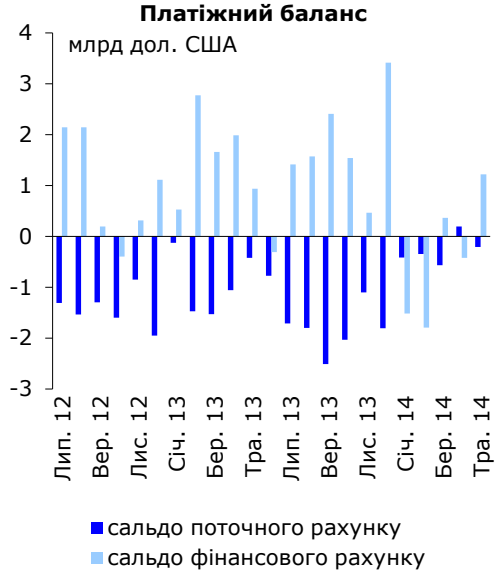
Природний газ. Український «Нафтогаз» та російський «Газпром» подали один на одного позови до Стокгольмського арбітражного суду. «Газпром» звинуватив «Нафтогаз» в несплаті 4,5 млрд дол. США та перевів його з 16 червня на режим передоплати. «Нафтогаз» висунув вимогу переглянути газовий контракт, тобто перерахувати ціну на газ, і компенсувати переплату у 6 млрд дол. США з 2010 року.

Після того, як Росія припинила постачати газ до України, «Нафтогаз» більше ніж вдвічі збільшив постачання реверсного газу з Угорщини (з 3,0 млн до 7,5 млн кубометрів газу на добу). Загалом, Україна в червні імпортувала з Угорщини та Польщі 317 млн кубометрів газу. Станом на 4 липня Україна мала в газосховищах 14,4 млрд кубометрів газу порівняно з 9 млрд в липні 2013 року та 15,7 млрд в серпні 2012 року. За оцінкою «Нафтогазу» цих обсягів буде достатньо, щоб задовольнити попит до осені, коли очікується початок постачання газу зі Словаччини.

Законодавство. Верховна Рада нарешті скасувала 35% експортне мито на природний та зріджений газ, що експортується в країни-члени Енергетичного Співтовариства. Цей закон наближає українське законодавство до вимог Енергетичного Співтовариства, які забороняють брати експортне мито з постачання газу та електроенергії з України до країн ЄС.

Комунальні тарифи. З 1 липня уряд підвищив тарифи на опалення та водопостачання до економічно обґрунтованого рівня і одночасно скасував компенсації з державного бюджету комунальним підприємствам. За даними «Нафтогазу» комунальні підприємства мали отримати компенсації у сумі 7,9 млрд грн у 2012 році і 12 млрд грн у 2013 році, але цих грошей не отримали. Така заборгованість держбюджету не дозволила їм розплатитися з «Нафтогазом» та направити кошти на ремонт і модернізацію комунальних мереж. Очікується, що новий механізм дозволить вирішити ці проблеми.

Платіжний баланс

Джерело: попередні оцінки НБУ

Сільське господарство: Росія призупинила імпорт декількох українських продуктів харчування

Зі зростанням політичної напруги між Україною та Росією, остання знову посилила свої звичайні протекціоністські заходи на продовольчому ринку. У червні Росія запровадила низку бар'єрів для імпорту декількох видів української продукції.

З 16 червня Росія призупинила імпорт картоплі, оскільки за твердженням Федеральної служби з ветеринарного і фітосанітарного нагляду Російської Федерації (Россільгоспнагляд) в українській картоплі було виявлено карантинного шкідника. Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України спростувала це твердження, тому що цього шкідника не було виявлено в експортованих до Росії партіях картоплі. Однак Россільгоспнагляд не змінив своє рішення щодо обмеження імпорту картоплі.

З 30-го червня Россільгоспнагляд також запровадив тимчасове обмеження на імпорт молочної продукції ще двох українських компаній. Імпорт продукції інших шести компаній було заборонено з квітня. Такі дії Росії вже спостерігалися у 2006, 2010 і 2012 роках. Крім того, імпорт м'ясної продукції до Росії ускладнено, оскільки з 30 червня необхідно надати нові документи (що підтверджують відповідність законодавству Митного союзу) для імпорту продуктів, що містять сировину тваринного походження.

Хоча частка Росії в українському експорті продовольчих товарів становить 21%, продовольчий сектор в цілому, схоже, не дуже вразливий до торговельних шоків з боку Росії, тому що лише 3% випуску продукції експортується до Росії. Водночас Міністерство закордонних справ України повідомляє, що Україна не скасовувала жодних угод щодо економічного співробітництва з Росією і на даний момент не збирається обмежувати імпорт будь-яких продовольчих товарів.

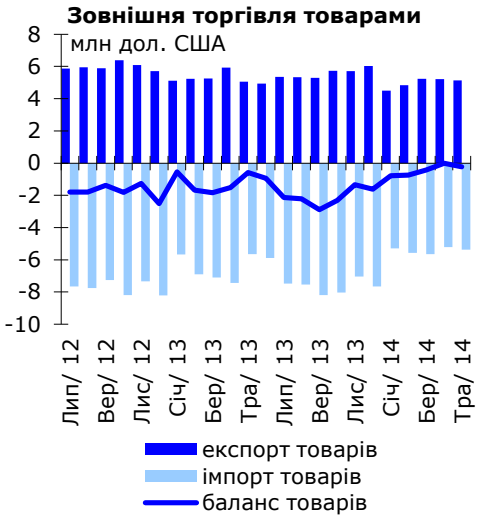
Зовнішній сектор: Дефіцит поточного рахунку залишається на низькому рівні

У травні дефіцит поточного рахунку становив 0,2 млрд дол. США порівняно з 0,4 млрд дол. США у травні минулого року. Дефіцит торгівлі товарами був низьким на рівні 0,2 млрд дол. США, тоді як експорт послуг впав до рівня ненабагато вищого, ніж у 2009 році, що сформувало дуже низький профіцит торгівлі послугами.

Експорт товарів зріс у травні на 1,7% дпр, але з дуже низької бази порівняння (номінальний експорт впав більш ніж на 11% порівняно з показником травня 2011 року). Вплив низької статистичної бази був найпомітнішим для сільськогосподарської продукції, експорт якої зріс на 34% дпр, незважаючи на перебої у торгівлі з Росією та стабільні обсяги експорту зернових за останні місяці. Експорт сталі дещо відновився та сягнув найбільшого значення у доларовому виразі за 24 місяці. Експорт машин, обладнання та транспортних засобів впав до найнижчого значення за кілька останніх років через низький попит з Росії та перебої виробництва.

Імпорт товарів впав на 4,8% дпр. Імпорт мінеральних продуктів стрибнув до 1,9 млрд дол. США, хоча імпорт газу обліковувався за ціною 268,5 дол. США за 1000 кубометрів. Україна збільшила запаси газу, готуючись до перебоїв постачання з Росії. Імпорт інших товарів впав на 24,2% дпр і на 41,9% з травня 2012 року. Це відображало знецінення гривні, імпортозаміщення, а також зниження внутрішнього попиту. Таким чином, імпорт продукції металургії впав на 33% дпр, а машин та обладнання на 32% дпр.

Профіцит фінансового рахунку розширився в травні до 1,2 млрд дол. США через зростання чистих запозичень державного сектора (без коштів МВФ) до 1,8 млрд дол. США та різке сповільнення відтоку інвестицій в українські акції. Боргове фінансування приватного сектора було обмеженим і виявилось недостатнім для покриття планових виплат боргу. Попит на готівкову іноземну валюту надалі падав і сягнув 0,1 млрд дол. США у травні, але торгові кредити українським компаніям впали на 0,8 млрд дол. США навіть після врахування вищого боргу «Нафтогазу» перед «Газпромом» за імпортований газ.

Джерело: попередні оцінки НБУ

* на початок місяця
Джерело: Державне Казначейство

Фіскальна політика: Бюджетні доходи знизились

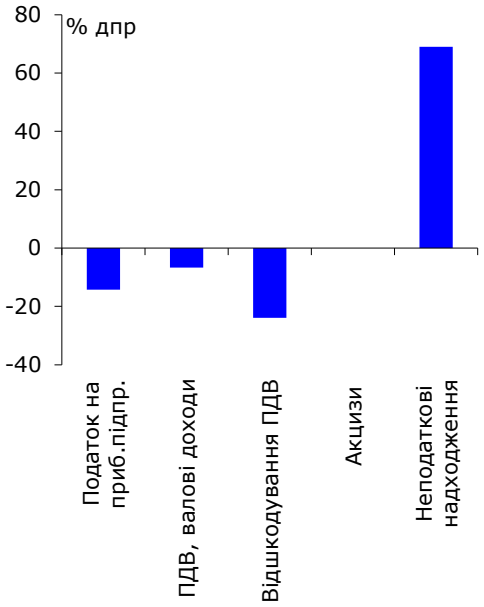
Оперативна статистика. За оперативними даними Державного казначейства доходи Державного бюджету в червні скоротились на 7,9% дпр, незважаючи на скорочення суми відшкодування ПДВ (на 37,4% дпр). Зростання доходів протягом попередніх місяців було пояснено суттєвим збільшенням трансферту прибутку НБУ до бюджету. Водночас цей трансферт був, найвірогідніше, дуже низьким у червні, оскільки його річний план було майже повністю виконано протягом попередніх п'яти місяців.

5 місяців. В січні-травні доходи Державного бюджету зросли на 11,3% дпр, тоді як темпи приросту доходів у травні сповільнились до 3,0% дпр. За перші п'ять місяців року зростання доходів було

переважно забезпечено за рахунок вищого трансферту прибутку НБУ до бюджету, який досяг 22 млрд грн порівняно із 6 млрд грн у такому ж періоді 2013 року. Податкові надходження протягом цього періоду знизились на 0,6% дпр через економічне сповільнення. Зокрема, незадовільні фінансові результати компаній призвели до падіння доходів від ППП на 14,3% дпр. Сукупні надходження від акцизу залишились незмінними, оскільки менші доходи від вироблених в Україні товарів (через нижче споживання) було компенсовано вищими доходами з імпорту (через знецінення гривні). Валові надходження від ПДВ впали на 6,7% дпр, що було компенсовано нижчим відшкодуванням ПДВ на 24,0% дпр. Водночас заборгованість з відшкодування ПДВ, ймовірно, зросла, оскільки уряд досі не випустив ПДВ-облігації для погашення заборгованості із відшкодування ПДВ, накопиченої в попередні роки.

Дефіцит Державного бюджету збільшився до 12,2 млрд грн від майже нульового рівня протягом чотирьох місяців року. Його було переважно профінансовано за рахунок зовнішніх запозичень. Хоча чисті запозичення уряду перевищили 40 млрд грн в травні уряд накопичив більше 3 млрд дол. США у іноземній валюті на рахунку в НБУ для подальшого обслуговування боргу та забезпечення фінансування захищених статей протягом наступних періодів. В результаті видатки Державного бюджету (загальний фонд) було профінансовано лише на 91,5% від плану.

Зростання доходів Державного бюджету у січні-квітні 2014 року

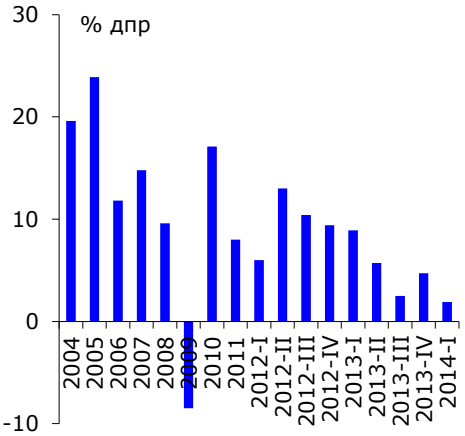
Джерело: звіти Державного казначейства

Соціальна політика: Сповільнення приросту доходу

Зростання наявного доходу в першому кварталі 2014 року сповільнилось до 3,6% дпр в номінальному виразі та 1,9% дпр в реальному виразі. Зростання всіх компонентів доходу сповільнилось протягом цього періоду.

В перші три місяців року доход від заробітної плати незначно зріс на 2,5% дпр в номінальному виразі через сповільнення приросту середньої заробітної плати в офіційній економіці та сталість, або навіть зменшення заробітної плати в тіньові економіці. Зниження чисельності штатних працівників на 3,4% дпр і замороження заробітних плат в бюджетному секторі у відповідь на фіскальний тиск також сприяло низькому доходу від оплати праці. Фіскальний тиск обмежив доход від соціальної допомоги. В результаті номінальний доход від соціальної допомоги і поточних трансфертів зріс лише на 1,8% дпр в номінальному виразі (і знизився в реальному виразі).

Реальний наявний доход домогосподарств

Джерело: Держстат

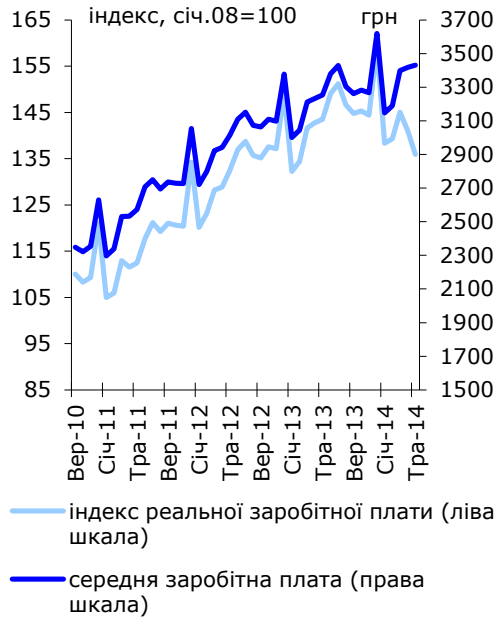
Ринок праці: Падіння темпів зростання номінальної заробітної плати

В травні середня заробітна плата в Україні (не враховуючи Крим) зросла на 5,0% дпр в номінальному виразі, але зменшилася на 5,4% дпр в реальному виразі.

Середня заробітна плата в промисловості виросла на 6,7% дпр, передусім, завдяки зростанню мінімальної заробітної плати. На металургійних та текстильних підприємствах заробітна плата зросла більше, ніж в середньому по промисловості (відповідно на 11,1% дпр та 11.3% дпр). Частково це спричинено зростанням продажів через знецінення гривні. Заробітна плата в секторі виробництва фармацевтичних продуктів продовжила різко зростати (на 16,3% дпр) внаслідок урядових ініціатив по підтримці вітчизняного виробництва медикаментів і заміні імпортних ліків вітчизняними в державних закупівлях. Внаслідок суттєвого зменшення внутрішнього та зовнішнього попиту практично не змінилася заробітна плата в секторі виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції та в секторі виробництва автотранспортних засобів.

Темп приросту заробітної плати в сільському господарстві сповільнився до 4,3% дпр у зв'язку з намаганням аграріїв заощадити кошти для посівної кампанії та використання добрив в умовах дефіциту фінансових ресурсів. Високий бюджетний тиск призвів до невеликого росту середньої заробітної плати в секторах освіти (0,6% дпр) та охорони здоров'я (2,0% дпр).

Середня заробітна плата

Примітка: з травня 2014 р. - без Криму
Джерело: Держстат

Зростання заробітної плати в секторі державного управління і оборони було дещо більшим (4,5% дпр), але все одно меншим за середній по економіці рівень.

Монетарна політика: Інфляція прискорилась до 12% дпр у червні

Споживча інфляція досягнула 12,0% дпр у червні. Однак місячне зростання базового ІСЦ сповільнювалось три місяці поспіль до 1,0% дпм, а зростання повного ІСЦ сповільнилось до 1,0% дпм. В червні зростання цін було менш одноманітним, ніж у попередні місяці. Індекс цін на хліб, хлібні вироби та крупи, а також індекс цін на м'ясо надалі зростали темпами близькими до 3% дпм третій місяць поспіль частково через підвищення цін на рис та птицю. Водночас сезонні фактори призвели до падіння цін на молоко та молочні продукти, а також на овочі, хоча систематична похибка у методології могла призвести до завищення падіння цін на овочі. Знецінення гривні та вищі інфляційні очікування підтримували зростання цін на непродовольчі товари та послуги за винятком одягу та взуття. Одяг та взуття історично продавались з високими націнками та зазнали особливо високого падіння попиту.

Як і раніше, монетарні умови були відносно сприятливими для здорових банків, але міжбанківський ринок надалі був фрагментованим. Міжбанківська відсоткова ставка була у проміжку 5-10% річних та підтримувалась ставкою 4,5% річних за депозитними сертифікатами НБУ овернайт. Більше 20 банків мали зайву ліквідність та розміщали її в НБУ, а не на міжбанківському ринку. НБУ постачав ліквідність в банківську систему через викуп ОВДП та рефінансування проблемних банків. Уряд також збільшував ліквідність, витративши частину коштів, накопичених після зовнішніх запозичень.

Обмінний курс: Гривня стабілізувалась в червні

В червні міжбанківський обмінний курс гривні стабілізувався на рівні 11,6-11,9 грн за дол. США без прямого втручання НБУ. Це відображало різке падіння імпорту та низький попит на готівкову іноземну валюту. Однак ліквідність ринку була низькою через падіння обсягів міжнародної торгівлі та дію збору до Пенсійного фонду на операції з іноземною валютою.

Міжнародні резерви впали до 17,1 млрд дол. США до кінця червня, незважаючи на подальше надходження зовнішньої допомоги через пікові виплати в іноземній валюті за внутрішнім державним боргом.

Державний борг: Подальші транші міжнародної допомоги

Внутрішній борг. У червні Міністерство фінансів розмістило номіновані у гривні ОВДП на суму 4,6 млрд грн, порівняно із випуском у 2,3 млрд грн у травні. Нижчі запозичення частково було пов'язано із вищим попитом на облігації з нульовим купоном за вищої відсоткової ставки. Попит повністю зосередився на одно і дворічних облігаціях. Водночас уряд не розміщував номіновані в іноземній валюті облігації, найвірогідніше, через високі зовнішні запозичення в травні.

Зовнішній борг. В червні Україна отримала 500 млн євро від ЄС в рамках нової Програми макрофінансової допомоги ЄС (MFA II), яку було затверджено у квітні у сумі 1 млрд євро. Цей транш став наступним після отримання 100 млн євро в травні в рамках попередньої програми MFA I, яку було затверджено у 2010 році у сумі 610 млн євро. Наступні трансферти в рамках нової програми буде отримано за умови виконання вимог щодо запровадження реформ, які передусім стосуються управління державними фінансами та антикорупційних заходів, торгівлі та оподаткування, енергетичного та фінансового секторів.

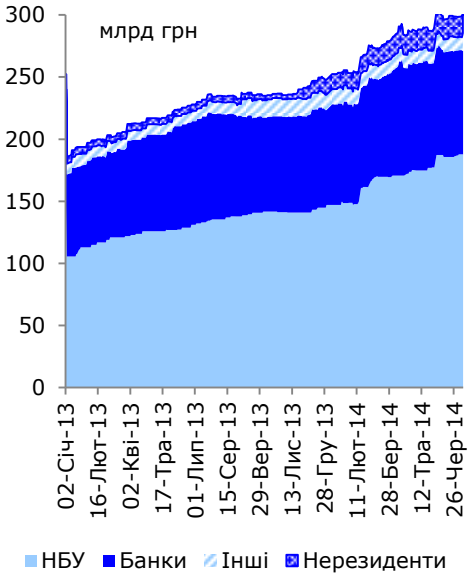
В цілому нові запозичення дозволили уряду обслугувати борг вчасно. Зокрема, уряд виплатив 1 млрд євро по Єврооблігаціям, які було випущено у 2012 році.

Динаміка ІСЦ та монетарної бази

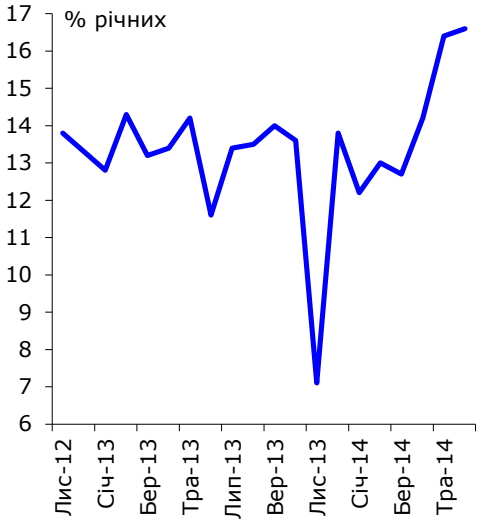
Джерело: Держстат, НБУ

ОВДП, які знаходяться в обігу (за власником)

Джерело: НБУ

Середньозважена доходність ОВДП

Джерело: НБУ

Економічні Тенденції		II 12	III 12	IV 12	I 13	II 13	III 13	IV 13	Лип.	Сер.	Вер.	Жов.	Лис.	Гру.	Січ.	Лют.	Бер.	Квіт.[к]	Тра.[к]	Чер.[к]
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	0,4	-1,2	-1,8	-5,0	-5,3	-5,2	-4,7	-5,3	-5,2	-5,2	-5,2	-5,0	-4,7	-5,0	-4,2	-5,0	-5,3	-4,6	…
Будівництво (реальне, кум.)	% дпр	-1,9	-9,1	-13,8	-13,8	-17,8	-15,1	-14,5	-15,7	-14,7	-15,1	-15,1	-14,3	-14,5	-16,4	-9,8	-6,4	-5,8	-6,5	…
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	7,4	-4,6	-4,5	5,8	15,4	3,0	13,7	14,8	13,3	3,0	9,9	11,7	13,7	6,0	6,3	6,0	5,0	4,7	…
Роздрібний товарооборот (реальне, кум.)	% дпр	16,0	16,0	15,9	13,4	11,2	9,8	9,5	10,6	10,2	9,8	9,5	9,2	9,5	8,8	9,0	7,7	5,6	2,9	…
Середня заробітна плата	грн.	3109	3064	3195	3085	3289	3331	3390	3429	3304	3261	3283	3268	3619	3148	3189	3398	3432	3430	…
ІСЦ	% дпр	-1,2	0,0	-0,2	-0,8	-0,1	-0,5	0,5	0,0	-0,4	-0,5	-0,1	0,2	0,5	0,5	1,2	3,4	6,9	10,9	12,0
ІВЦ	% дпр	4,5	0,3	0,3	0,2	-1,6	-0,9	1,7	-1,6	-0,9	-0,9	0,8	-0,5	1,7	1,9	3,3	3,9	6,1	8,8	15,9
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	2,5	2,6	1,0	-4,7	-7,1	-6,2	-5,2	-8,5	-8,7	-8,8	-9,0	-8,8	-7,6	-12,2	-10,0	-6,8	-8,3	-6,4	…
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	9,8	7,6	5,6	-0,8	-8,3	-4,1	-3,4	-9,6	-8,8	-6,4	-6,0	-5,7	-5,8	-6,7	-13,6	-16,1	-19,9	-17,3	…
Баланс торгівлі товарами (кум.)	млрд. дол. США	-9,5	-14,8	-20,5	-4,0	-7,1	-14,2	-19,6	-9,2	-11,4	-14,2	-16,6	-18,0	-19,6	-0,8	-1,5	-1,9	-2,0	-2,2	…
Поточний рахунок, на кінець періоду*	млрд. дол. США	-5,9	-10,0	-14,4	-3,1	-5,5	-11,4	-16,4	-7,2	-8,9	-11,4	-13,4	-14,5	-16,1	-0,4	-0,8	-1,3	-1,1	-1,3	…
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	29,3	29,3	24,5	24,7	23,2	21,6	20,4	22,7	21,7	21,6	20,6	18,8	20,4	17,8	15,5	15,1	14,2	17,9	17,1
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	6,6	5,8	6,4	9,9	13,4	14,8	20,3	13,5	13,6	14,8	17,3	20,9	20,3	17,0	21,0	28,5	26,8	26,7	…
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	15,7	19,6	20,8	16,2	15,4	15,3	16,5	15,7	15,0	15,2	15,4	16,7	17,4	15,1	20,3	20,0	17,0	17,7	…
Обмінний курс(міжбанківський), середній	дол. США	8,06	8,10	8,15	8,12	8,14	8,15	8,21	8,14	8,12	8,17	8,18	8,20	8,24	8,37	9,08	9,98	11,61	11,78	11,79
Обмінний курс(офіційний), середній	дол. США	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	8,65	9,92	11,64	11,64	11,81
Обмінний курс, середній	євро	10,26	9,99	10,37	10,55	10,44	10,58	10,87	10,45	10,64	10,67	10,90	10,79	10,94	10,92	11,80	13,69	16,08	16,00	16,04

Джерела: Держкомстат, НБУ, ICAP, власні розрахунки,
* Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: НБУ, попередні дані)
квартальні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)
** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)
[к] дані не включають окуповану територію АР Крим

Основні Економічні Показники		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Номінальний ВВП	млрд. грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1302,1	1408,9	1454,9
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	31,3	38,0	42,4	50,1	64,9	86,2	107,8	142,7	179,9	117,2	136,4	163,4	176,3	182,0
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,3	-14,8	4,1	5,2	0,3	0,0
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	10,2	-3,1	-21,9	11,2	7,3	-0,5	-4,7
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2	17,5	0,1	-1,0	17,5	-4,5	13,7
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	12,8	25,2	15,9	9,4	8,0	0,6	-0,3
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	16,6	22,3	12,3	9,1	4,6	-0,2	0,5
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5	35,5	6,5	20,9	19,0	3,7	-0,1
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3	23,0	14,3	18,7	14,2	0,3	1,7
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,9	9,5	10,7	24,0	42,6	7,5	13,2	27,5	33,8	-36,7	27,1	28,2	1,0	-5,2
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,0	35,5	38,6	-43,1	29,3	33,8	5,6	-3,4
Поточний рахунок	млрд. дол. США	1,5	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,3	-12,9	-1,9	-2,9	-9,3	-14,3	-16,4
Поточний рахунок	% ВВП	4,7	3,7	7,6	5,9	10,6	2,9	-1,5	-3,7	-7,2	-1,7	-1,7	-5,7	-8,1	-9,0
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	6,5	5,3	9,2	9,9	4,5	5,7	6,6	6,6	3,4
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,5	3,1	4,4	6,9	9,7	19,4	22,4	32,5	31,5	26,5	36,7	31,8	31,4	20,4
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,7	-1,1	-1,5	-2,4	-6,0	-1,8	-3,6	-4,4
Загальний державний борг	% ВВП	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	14,8	12,5	19,9	33,0	39,9	36,0	37,4	40,1
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	33,0	26,3	24,1	21,4	18,6	13,4	11,7	9,8	15,0	21,5	25,6	22,8	22,0	20,6
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46,0	31,5	4,4	15,8	6,3	6,4	20,3
Обмінний курс, середній	дол. США	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	5,3	7,8	7,9	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	7,7	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, середній	євро	5,0	4,8	5,0	6,0	6,6	6,4	6,3	6,9	7,7	10,9	10,5	11,1	10,3	10,6
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,1	4,7	5,5	6,7	7,2	6,0	6,7	7,4	10,9	11,7	10,6	10,5	10,3	11,0

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки
* "Мінус" означає дефіцит бюджету, без коштів на рекапіталізацію

Скорочення

дпк до попереднього кварталу
дпм до попереднього місяця
дпр до попереднього року
кум. кумулятивно

Квартальні тенденції

Національні рахунки		I 11	II 11	III 11	IV 11	I 12	II 12	III 12	IV 12	I 13	II 13	III 13	IV 13	I 14
ВВП	млрд. грн.	257,7	311,0	369,8	363,6	293,5	349,2	387,6	378,6	302,9	353,0	394,7	404,3	313,0
Реальний ВВП	% дпр	5,1	3,9	6,5	5,0	2,5	3,1	−1,3	-2,3	-1,2	-1,3	-1,2	3,3	-1,1
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	13,2	14,2	16,1	18,5	7,8	12,3	11,0	5,5	6,5	9,5	8,4	6,8	5,7
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	2,0	2,9	-9,4	-6,6	3,3	4,8	9,9	1,5	1,1	-2,3	-3,3	-2,5	-9,1
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	-1,8	3,7	9,7	12,0	13,8	17,5	-5,2	-4,9	7,0	-17,4	-7,7	-5,1	-19,1
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	19,4	4,9	0,3	-4,1	-7,3	-8,1	-3,8	-9,6	-9,0	-14,3	-7,9	-4,1	-2,0
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	38,1	23,3	12,5	5,2	-3,0	9,0	4,3	-2,6	-2,4	-18,4	-0,7	-1,8	-7,0
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	4,9	1,3	16,7	38,1	0,5	11,5	-8,3	-4,0	5,7	20,8	-2,0	38,2	6,0
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	7,8	3,4	4,6	-2,9	1,1	1,8	-4,8	-5,5	-9,5	-9,2	-9,8	-8,9	-6,8
Будівництво (реальна)*	% дпр	1,7	10,9	0,1	2,0	1,2	3,4	-15,3	-20,8	-14,9	-20,8	-11,1	-7,7	-3,9
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	9,8	2,8	6,1	3,0	3,2	4,6	0,4	-1,2	1,6	-0,2	1,9	4,7	3,1
Транспорт (реальна)*	% дпр	10,2	7,9	5,7	11,1	-2,3	-3,3	-8,4	-9,5	-2,7	-0,6	2,8	2,8	-5,8
Платіжний баланс														
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	-1,6	-1,7	-2,6	-4,4	-2,1	-3,8	-4,0	-4,9	-3,1	-2,3	-6,0	-4,9	-0,6
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	-4,9	-4,4	-5,6	-9,5	-5,6	-8,7	-8,3	-10,3	-8,3	-5,1	-12,2	-9,8	-1,8
Баланс товарів	млн. дол. США	-3597	-2851	-4580	-5224	-3867	-5577	-5215	-5833	-4045	-3053	-7232	-5268	-1486
Баланс послуг	млн. дол. США	1262	1514	2007	1312	1299	1362	1975	1084	822	893	1919	480	820
Поточні трансферти	млн. дол. США	1039	878	988	803	683	805	777	711	533	589	480	547	232
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	880	2422	2090	1623	1663	1091	2002	1871	821	472	1199	859	-543
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	149	113	42	207	-3	74	83	339	705	579	664	-757	-252
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	36,4	37,6	35,0	31,8	31,1	29,3	29,3	24,5	24,7	23,2	21,6	20,4	14,2
Ринковий обмінний курс, грн./дол. США	середнє	7,95	7,98	7,99	8,01	8,03	8,04	8,09	8,11	8,11	8,14	8,15	8,21	9,14
Офіційний обмінний курс, грн./дол. США	середнє	7,94	7,97	7,97	7,98	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	8,86
Бюджет														
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	32,8	30,0	29,5	30,7	33,6	31,6	28,2	33,7	35,3	29,5	29,1	28,9	35,8
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	5,0	4,8	4,2	4,7	5,1	4,9	4,4	5,0	5,3	5,1	4,7	4,9	5,2
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	4,5	4,5	3,6	4,4	4,9	4,1	2,9	4,2	6,2	3,4	3,0	3,0	5,0
Податок на додану вартість	% від ВВП	7,6	12,9	9,6	9,6	10,8	10,3	8,6	10,0	9,7	9,1	8,2	8,5	8,8
Акцизні збори	% від ВВП	2,1	3,0	2,7	2,4	2,8	2,9	2,8	2,4	3,1	2,6	2,3	2,2	2,5
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	32,8	33,1	26,9	35,6	33,7	33,8	30,7	41,4	37,0	36,0	30,4	36,3	35,7
Поточні видатки	% від ВВП	31,5	30,8	23,9	30,1	31,8	31,3	27,7	37,4	35,7	34,1	28,5	33,5	35,2
Капітальні видатки	% від ВВП	1,3	2,4	3,0	5,5	1,9	2,4	2,9	4,0	1,3	1,9	1,9	2,8	0,5
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	-0,3	-3,4	-3,9	-5,5	-0,2	-2,6	-3,0	-7,8	-1,9	-6,3	-1,5	-7,4	0,1
Надходження від приватизації	% від ВВП	0,4	3,2	0,0	0,1	1,4	0,3	0,1	0,4	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0
Ринок праці														
Середня зарплата (реальна)	% дпр	11,1	5,5	7,7	10,8	14,7	16,5	13,3	12,9	9,9	9,3	8,1	5,9	3,5
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	7,8	1,9	7,3	7,7	6,0	13,0	10,4	9,4	8,9	5,7	2,5	4,7	…
Рівень безробіття (за методологією МОП)	% кум	8,7	7,7	6,9	8,2	8,4	7,1	6,6	8,0	8,0	7,5	7,0	7,6	…
Банківський сектор														
Грошовий агрегат М0	% дпр	15,7	11,5	8,6	6,3	4,7	6,7	5,2	5,5	9,7	9,8	12,3	17,0	19,2
Грошовий агрегат М2	% дпр	25,5	22,0	16,0	14,4	11,2	9,0	10,7	13,1	16,0	17,9	19,2	17,5	17,7
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	43,3	26,0	16,7	12,3	14,4	16,4	16,3	16,3	19,1	26,5	33,4	38,0	7,9
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	19,7	21,0	15,7	13,4	12,4	10,8	17,0	21,8	17,0	14,7	8,4	0,9	19,8
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	16,0	18,5	21,1	21,0	17,4	15,3	9,1	7,7	8,6	7,4	10,2	16,9	12,3
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	-2,1	0,9	-2,3	-4,2	-7,0	-10,8	-9,9	-7,3	-4,4	-0,4	0,8	2,8	36,4
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	5,0	6,3	5,3	2,9	-2,9	-7,0	-8,0	-6,6	-5,6	-2,7	-0,5	2,9	26,3
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	67,2	66,6	64,4	62,9	61,5	59,8	59,1	57,8	55,9	55,7	55,1	53,2	58,5
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	13,1	13,5	14,1	18,4	15,5	15,6	19,5	20,8	16,2	15,3	15,3	16,5	18,4
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	10,2	9,8	8,8	8,4	8,2	8,2	8,5	8,8	9,4	9,7	9,6	8,8	8,7

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД
* зміна доданої вартості

Контакти:

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01030 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

Голова Правління

Ігор Бураковський
burakovsky@ier.kiev.ua

Виконавчий директор

Оксана Кузяків
kuziakiv@ier.kiev.ua

Директор з наукової роботи

Вероніка Мовчан
movchan@ier.kiev.ua

Центр економічних досліджень

Олександра Бетлій
betliy@ier.kiev.ua

Віталій Кравчук
Kravchyk@ier.kiev.ua

Дмитро Науменко
naumenko@ier.kiev.ua

Ірина Коссе
kosse@ier.kiev.ua

Катерина Пількевич
pilkevich@ier.kiev.ua

Артур Ковальчук
kovalchuk@ier.kiev.ua

Костянтин Кравчук
k.kravchuk@ier.kiev.ua

Микола Риженков
ryzhenkov@ier.kiev.ua

Олекса Степанюк
stepaniuk@ier.kiev.ua

Віктор Гречин
grechyn@ier.kiev.ua

Центр досліджень сучасного суспільства

Ірина Федець
fedets@ier.kiev.ua

Ганна Опанасенко
opanasenko@ier.keiv.ua

Тетяна Олійник
oliinyk@ier.kiev.ua

Німецько-український агрополітичний діалог

Юлія Огаренко
ogarenko@ier.kiev.ua

Марія Ярошко
Yaroshko@apd-ukraine.de

Застереження

Місячний Економічний Моніторинг України, підготовлений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Копіювання без попереднього узгодження заборонено. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.